

Vergaderjaar 2013–2014

33 836

Personen- en familierecht

Nr. 2

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN VEILIGHEID EN JUSTITIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 21 februari 2014

Tijdens de behandeling van wetsvoorstel 33032 lesbisch ouderschap in de Eerste Kamer op 12 november 2013 is door de fractie van de SP een motie ingediend die verzoekt om het instellen van een Staatscommissie «familierecht» (Kamerstukken 33 032 en 33 514 (R1998), G). Ik heb deze Staatscommissie toegezegd. Tevens heb ik inmiddels over de opdracht aan de staatscommissie de vaste Commissies voor Veiligheid en Justitie van de Eerste Kamer en de Tweede Kamer geconsulteerd.

Technologische en maatschappelijke ontwikkelingen leiden tot nieuwe mogelijkheden en inzichten en veranderende gezinssamenstellingen. Deze ontwikkelingen leiden ook tot nieuwe vragen omtrent de rol van ouders, de band tussen ouder en kind en de wijze waarop individuen zich ontplooiën. De Staatscommissie wordt in dit verband gevraagd een aantal terugkerende vraagstukken te bezien. In het huidige Nederlandse afstammingsrecht ontstaat juridisch ouderschap door geboorte uit een vrouw, door het zijn van echtgenoot/echtgenote of geregistreerde partner van die vrouw, door de rechtshandeling van erkenning door een man of vrouw of door gerechtelijke vaststelling van het ouderschap door de rechter. Deze ontstaanswijzen van juridisch ouderschap zijn te kwalificeren als een mengvorm van biologisch ouderschap, vermoedelijk biologisch ouderschap en sociaal ouderschap. In de eerste plaats zal de Staatscommissie verzocht worden te reflecteren op de uitgangspunten betreffende het ontstaan van juridisch ouderschap. In de tweede plaats zal de Staatscommissie worden gevraagd in het bijzonder in te gaan op vragen die betrekking hebben op het creëren van wettelijke mogelijkheden tot meerouderschap, meeroudergezag en draagmoederschap.

Ten aanzien van de deelonderwerpen meerouderschap en het meeroudergezag zal de Staatscommissie worden verzocht zich uit te spreken over het huidige wettelijke uitgangspunt dat een kind niet meer dan twee juridische ouders kan hebben en niet meer dan twee personen het gezag over hem kunnen uitoefenen. Vervolgens dient de vraag aan de orde te

komen of dit uitgangspunt verlaten dient te worden teneinde met het oog op het recht op eerbiediging van het gezinsleven te kunnen voorzien in de behoefte om meer dan thans het geval is leefvormen naar individuele inzichten in te richten. Daarbij zou de situatie onderscheiden kunnen worden dat alle betrokkenen het eens zijn over vorm en inrichting van hun gezinsleven en de situatie waarin zulks mogelijk niet het geval is, of niet langer het geval als er sprake is van verbreking van een of meer van de relaties die tezamen de desbetreffende leefvorm vormen. Daarbij dient tevens de vraag aan de orde te komen hoe het uitgangspunt van gelijkwaardig ouderschap in dit licht beoordeeld zal worden. Het belang van het kind dient in deze beoordelingen steeds een eerste overweging te vormen en de Staatscommissie zal daarom gevraagd worden zich hierover uitdrukkelijk uit te laten. Tot slot van dit onderdeel zal de Staatscommissie gevraagd worden om, indien zij tot het oordeel komt dat meerouderschap of meeroudergezag mogelijk moet worden, advies te geven over hoe de wettelijke regeling zou moeten worden ingericht.

Voor wat betreft het derde deelonderwerp, draagmoederschap, zal de Staatscommissie worden verzocht te inventariseren hoe het fenomeen draagmoederschap beoordeeld wordt mede met het oog op het belang van het kind. De Staatscommissie zal hierbij worden gevraagd zowel draagmoederconstructies te bezien die geheel in Nederland tot stand komen, als draagmoederconstructies, waarbij sommige of alle aspecten van het draagmoederschap zich in het buitenland afspelen. In dit verband zal de Staatscommissie eveneens gevraagd worden te bezien welke juridische consequenties draagmoederschap in andere landen heeft, waarbij met name aandacht dient te zijn voor de belangrijke vraag of het Nederlandse uitgangspunt dat de vrouw die het kind baart altijd de juridische ouder van het kind is en, mits tot gezag bevoegd, het gezag uitoefent wenselijk of noodzakelijk is. Een andere belangrijke vraag in dit verband is hoe ver het recht van het kind op afstammingsvoorlichting strekt. Buiten discussie staat dat het kind recht heeft op kennis van en voorlichting over de personen van wie hij in genetisch opzicht afstamt. Mogelijk echter omvat voornoemd recht ook andere personen die bij het ontstaan van het kind betrokken zijn. De Staatscommissie zal gevraagd worden zich ook hierover uit te laten en daarbij vanzelfsprekend internationale verdragen tot leidraad te nemen. Tot slot zal de Staatscommissie gevraagd worden om, indien zij tot het oordeel komt dat een wettelijke regeling rond draagmoederschap tot stand dient te komen, advies te geven over de inhoud van deze regeling.

Juridische vragen hangen samen met maatschappelijke vragen. De Staatscommissie zal daarom een brede samenstelling hebben. Voor wat betreft de juridische component zullen specialisten worden aangetrokken vanuit de verschillende relevante juridische beroepsgroepen rechterlijke macht, advocatuur en wetenschap. Daarbij zullen met name personen benaderd worden met gedegen kennis van kinderrechten en het Nederlandse personen- en familierecht, in het bijzonder het afstammings- en gezagsrecht en het internationaal privaatrecht. Verder zal een in voortplantingsgeneeskunde gespecialiseerd medicus worden aangezocht, een ethicus en een pedagoog.

Te verwachten valt dat de Staatscommissie twee jaar nodig zal hebben om tot een gedragen advies te komen. De commissie wordt daarom gevraagd voor 1 maart 2016 rapport uit te brengen.

De Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie,
F. Teeven